

اجتهاد

نومرو : ۹۶

۶ مارت ۱۳۳۰

اداره خانه

ایستانبول ، جفال اوغلنده

دائرة اجتهاده

" Idjtihad " Constantinople

دوردنجی سنه

حریت فکریه یه خادم

نخشبته کونلری چیقار اجتماعی ، ادبی مجموعه

مدیر مرخص : الهای صفا

آبونه

سنه لک آلتی آیلق

تورکیا ایچین : ۵ غروش ۳۰ غروش

مالک اجنبیه ایچین ۱۰ فرانق ۸ فرانق

نسخه سی ۵۰ یاره

مصاحبه اجتهاد

مصاحبه مزده سو تفهمه میدان ویرمیهلم

بوندن اول بو مجموعه ده بر ایکی مسئله نی موضوع مصاحبه ایدینمشدیم . غزته نك معین و محدود ستونلرینه صیغدرللق شرطیله اداره اولونان مصاحبه نه قدر اوله بیلیر ؟! .. طبعی تفصیلات کوتورمن . اونك ایچون بو بر مصاحبه اولمقدن زیاده ، مصاحبه ایدلمكه دكر بعض مهم مسئله لر حقنده بر اشارت کبی تلقی اولونملی در و بر طاقم نقطه لر حقنده لزومی قدر تفصیلات ویریهلمه مش ایسه ، بونی اهاله ، یاخود بر طرز بیان ایله خلق اغفاله ویاخود باشقه بر حس و فکره عطف ایتمه ملیدر . واقعا ایدن اولمادی . لکن اوغامض مسئله لره صمیمیاً تعلقی اولان بعض نقاطك مسکوت عنه بر اقیلمش اولسی ، بکا بر مسئولیت فکریه توجیه ایتمش اولدی و جدی شیلرده لزومی قدر ایضاحات ویرمه نك فائده سنی بر کره ده نظر مده انبات ایلدی .

روبرت قویچ طلبه مسلمه سندن بر افندیدن بر مکتوب آلدیم ؛ تستر مسئله سنه دائر بر استیضاحی حاوی ایدی . برده معتبر (طلبه دفتری) نك صوك نسخه سنده بکا خطاباً آچیق بر مکتوب کوردم . هر حاله بو ایکی مکتوب صاحب لری افندیلره عرض تشکر ایدرم که نازکانه بر لسان ایله بنی بعض ایضاحاته دعوت ایتمش اولدیلر . بنده

ا کلام که ایضاحات لازمدر . مادام که قونوشمق وافکار وحسیاتمزی قارشیلادیر مق غیرتنده یز و بوندن هر وجهله بر فائده مأمول ایدیورز ، کنه ی سیاق نظریه کوره بومسئله لری ، بن ، فصل تلقی ایده بیلدیکمی مع الممنونیه عرض ایده جکم ؛ و - عادت و جهله - آچیق سوبلیه جکم . بن ، قادینلرک حقوقندن بحث ایتدیکم زمان ، اسلامیتك ، حقوق نسوانه نه قدر رعایت ایتدیکنی کوستریمشدیم . بونده ده کندی فکر وحسندن بر ذره یوقدی . حتی لوندرده بر بویوک و بین الملل قونفراسده رسماً سوبلیش اولدیم نطق تلخیصاً تکرار ایتیمشدیم . بوسوزلر ، ریا کارلق ایچون سوبیلنمه مشدی . محض حقیقتدی . بو حقیقت بیلنملی . بیلنمه دجکه حقوق ، محفوظ اولسون اولماسین کیمسه اوندن خبردار اوله ماز ؛ بناء علیه بزده اکسیک اولان حق دکل ، تربیه در ، دیمک ایستهم . صوکره بو حقوقه ، بو حقوق مهسله یه نسبتله چارشافلی چارشافسز کزمت حقی ، [جدی بر دعوائی ، بر حق حیاتی بر اقوبده تووالت طاقی ایسته مک قییلندن بر حوپالقد در . مقصد بختیارلق و ترقی ایسه مطلقاً چارشافسزلق اونو تأمین ایتز ؛] دیمشدیم . ده صوکره : [بومسئله عاداته تعلق ایدر برشیدر ؛ اونو اوزمینده تتبع ایتلی وعاداتك هر یرده محکم اولدوغنی اونو تمامی ؛] دیه بر تنبیهده بولونمشدیم . بکا مکتبدن مکتوب یازان محترم افندی بالخاصه بونقطه یی صوروپور ؛ و : (بنده اوله ظن ایدردم .

حالبوکه شوا ایتی نظر دقتمه عرض ایتدیلر. تسترمنصوص
ایمش و بدایتده وارمش!.. بوکا دائر ملاحظیاتکزی
بیلدیریرسه کز نمون اولورم.) دییور.

بن او آیاتی بیلیردم؛ هم چوقدنبری!.. لکن،
[آدم عقلنی گینکیز! کوزلریکیزله شیطن ایتهمیکیز؛
کیزی قالمسی لازمکن تزینات و حلیاتکزی یابانجییه
کوسترمه ییکیز. سواقده یورورکن طوپوقلرکزی
یکدیگرییه چارپوده خلخاللرکزی شیقیرداتمه ییکیز.
ارککلرله کوروشدو ککز زمان قول معروف اوزره سوز
سویله ییکیز، یعنی ایهاملی و چاقینجه شیر سویلیوبده
ارککلرکلبنده کیزی طوران شیطان شهوتی او یاندرمه ییکیز.
خلاصه قورتیزانلق، آشفته لك ایتهمیکیز!] دیمک،
بوکونکی معناسیله عثمانلی چارشافی گیکیز دیمک دکلر.
یالکیز هر مسلمان دکل، هر تربیه لی آدم، خرستیان
اولسون، چینی اولسون قیزینه قاریسنه عینی نصیحتی
ویریر و بو قدرلده مسلمان اوله سی لازمکمز. نته کیم
سواقده سربست کزن و فقط الدیونسز حقیقنی بیله عیب
کورن تربیه لی خرستیان قادیناری آچق کز میورلر.
بوکا آچق دینز. صمصیق کینمشلردر. یالکیز یوزلری
وصاچلری اچقذر. [خارجی زیتلریکزی کوستره
بیلیرسکز!] مساعده سنی نظر دقته آلوده کوبه لرینی
اظهار و افشا ایده جک صورتده سواقده کزن بر مسلمان
قادینی، یا کلش بر حرکتده بولونمش اولورمی اولمازمی?...
بو بر مسئله در!... حلی ده بکا دوشمز.

اوندن صوکره [مؤمنانه سویله ... اک کیزی یرلرینی
محافظه ایتسینلر!] امری ده وارکه سترعورت ایچوندر.
بوندن بیک اوچوز بو قدر سنه اول او دیارک وحشی
قومی تمدن ایچون برنجی درجه ده لازم و واجب اولان
بوتنییه بوکون بزلره موجه اوله ماز. چونکه، بوکون
هیچ کندی بیلن برکیمسه یوقدرکه یام یاملر کبی یالکیز
بر قاریش بردری پارچه سیله ستر عورت ایتسین، و دائماً
چومه لوب او طور دوغی زمان او واسطه تسترک کفایتسز لکنی

چیرکین بروضعیتله میدان قویسون! اووقلر، معلومدرکه
البسه یوقدی. یالکیز بر بویو جک بزبار چه سیله صارینیرلردی.
همان اوصره لرده و محض اسلامیک تأثیرله، قادینلر ایچون
اوزونجه برکوملک دوشونوله بیلدی که (جلابیه) دیدکلری
بودر. چاشیر و ایچ البسه سنه کلنجه بشیوزسنه لك برکشفدر.

قرآن کریمده آدابہ دائر بر چوق تنیسات تزییه
وارکه قادینلرله ارککلرک آیری یاشامه سنی امر ایتک
دکل، رابر یاشادقلری حلاله تربیه لی و انساجه کوروشه
بیلمه لری ایچون ایجاب ایدن قواعد مخصوصه یی تعیین
ایدر. مثلاً، [حجره پیغمبرییه کیرمک ایستدیککیز
زمان، قاپی و ووروک، مساعده آلیک، اوندن صوکره
کیرک؛ و زوجات طاهرات ایله کوروشدککیز زمان
تربیه لی کوروشک، ادبله او طوروک!.. پیغمبر بونی سزک
یوزو کزه قارشی سویلکدن بلکه چکینیر. لکن الله
حقیقی سویلکدن حیا ایتز!] مألده بر آیت جلیله
وارکه مهمدر. هم سویلکدرمی اثبات ایدر؛ همده
حضرت پیغمبرک اوطه سنه کوروب کندیس و حرمی ایله
بر ابر او طوروب قونوشمق اوزمانلر بر عادت جاریه ایدیکنی
اثبات ایدر. یالکیز تربیه لی و ادب دائره سنده حرکت
ایتمک اوزره تنیه و امر وار. برده، حضرت پیغمبرک
غیابنده، زوجات طاهراتدن بریسی ایله کوروشمک
ایسته یین بر مسلمانک، برده ارقه سندن کوروشمه سی
(ترک ادب ایدوب حیوان کبی) سلمه السلام ایچری
طللماسی تنیه اولونمشدر. یوقسه قادینلر، بوسبوتون
آیری، ارککلر بوسبوتون آیری یاشایه جقلردر، دیه
بر امر یوقدر. حتی کتاب اللهک هیچ بریرنده بر اشارت،
برایما کورمدم. بویله اولدیغنی اثبات ایدر، بر چوق
روایات ده واردر. ازان جمله بخاری ده حضرت عایشه یه
اسناداً نقل اولونویورکه: سفره کیده جکلری زمان جناب
پیغمبر زوجات طاهراتدن بریسنی بالاستصحاب رابر
کوتورور و هر هانکی برینی التزاماً ترجیح بیوردقلرییه
ذهاب حاصل اولماسین دیه، تصادفک حکمنه ایشی راقیر،

چوب آتارمش [*] هانکیسک اسمنی طالع تعیین ایدرسه کندیلرینه رفاقت ایدن او اولورمش . معافیته بالذات حضرت عایشه - وقعه معلومه مناسبتیه - اوزون اوزادی به اوسب قیل وقالی روایت ایتدکن صوکره : [یوزاور-توسی امر اولونمازدن اول ایدی!] دیور، قرآن عظیمک بریرنده ده (یوزاورتوسی) صراحتاً کچور . اونصل شیدی؛ اوننی لایقیله بیلمیور . فقط شوکیفیت مهمه دن امیزکه [اداب معاشرت] قاعده لرینه رعایت ایچون او امر و تنبیهات ا کیده وارد اولمش و معافیته هر کس قالدین ارکک، قونوشورلر، کوروشورلر . بو کونکی معاسیله بو کونکی طرزده (قاچ کوچ) یوقش . اوندن صوکره تستر واکا دائر تعیین اولنان شروط ، نه اسلامک شروط معینه سندندر؛ نه ده ایمانک شرطلر نه داخلدر . اولسهیدی دخل اولوردی و او شرطلره رعایت ایتمینلر کافر اولوردی . حالبوکه بو کون کیمه صورسه کز ایمان و اسلامک شرطلری آره سنده تستری ذکر ایتمز . بناءً علیه بنجه (Convenience sociale اداب اجتماعیه) به عاڈ اولان بو مسئله یی ارکان دین و عقائد ایماندن عد ایتک طوغرو دکلدرد . بنم کتابلردن اکلادیغ بودر . لکن بویله اکلادیغ ایچون اهمیتسر بر مسئله کی، تلقی ایدیورم دیمک دکلدرد . بالعکس، نظر مده پک بویوک براهیتی حائزدر . اولا الآن عادات محکمه نك تحت نفوذنده بولونان بر شرط معیشتدر . بر آنده تبدیلی ممکن دکلدرد . عظیم مناسبتسر لکله سبب محض اوله بیلیر . حتی دین و ایمانک شرائط صریحه سینه رعایت ایتمین پک چوق کشیلر واردرکه بو حرکت اهمالکارانه لری جمعیتده موجب قیل و قال و سبب اختلال اولماز . مثلاً نماز قیلماق ، اوروج طوتمق اسلامک شرطلر نندرد . فقط طوتمیانلر طوتانلردن بو کون یوز کره ایکی یوز کره فضلده در . معافیته سوقاقده ریا کارانه بر وقار ایله کیدن بر آدمک اوروجلی اولوب اولمادینی یقیناً و بر آنده اکلایشله ماز . بر قیافت ملیه نك تمثالی اولماق

[*] یعنی بر نوع پیاقتو چکرمش .

بو دائره به حصر ایتدکن صوکره ده مسئله یی هر کس کی کور میورم . برنجی درجه ده بر حق مسئله سی اولماق اوزره تلقی ایده میورم . اسلامیتک قالدینلر مزه تأمین ایتدیکی حقوق انسانیه تربیه سزلک و سفالت مغویه یوزندن کلیاً پایمال اهمال اولمش بولوندوغی حالده ، عائله حسنک، عائله معیشتک قدسیتی آکلایشلماز، حس اولونماز درجه ده ، حیات مغویه هنر تدری ایتمش بولوندوغی حالده ،

منوعدر . هوس ایدرلرسه ، اویله بر قیافت طاقینرلرسه
رزالت اولور . حالبوکه حدذاتندهر نه شکلده اولورسه
اولسون بر البسه کیمک بر چانطه طاشیمق هیچرزالتی
موجب بر شی دکلدر . فقط ایش اعتباردهدر . بر
(Demie-mondaine) لکطورینی برعائله قیزی طاقینه من .
بر سواق قیزینه بکزمه مکیده بر (Demie-mondaine)
مخل حیثیت کورور . ایش اورادهدر .

قادینر اوروپاده حردر . فقط تربیهلی بر قادین ،
بر عائله قیزی یالکز باشنه تیاتروییه کیده من . هر قیافتله ،
هر زمان ، هر کسی قبول ایده من . بو مجبوریتلر قانونده
یازیلی دکلدر ؛ فقط ملتک الواح عاداتده ، حتی دماغنده
قازیلی در . دینه قارشی رعایتسزلک ایتک ، بو قاعده لری
اهال ایتمکدن چوق اهوردر .

ایشته بو نقطه لری ده حسابیه قاتملی یز .

اگر ادعا اولوندوغی اوزره دعوا برابر یاشایه ییلمک ،
دوست عائله لره بر جمعیت تشکیل ایدوب اوطوروب
کوروشمک وقونوشمق ایسه بوکا هیچ بر مانع یوق وبویله
یاشایان مسلمان عائله لری روسیه ده وسائر لرده ملیونلرجه
وار . بوراده ده آرتقمدهدر . زمان سعادتده دخی حیات
اجتماعیه باشقه درلو دکل ایش . فقط ایلمک مقاله مده دیدیکم
کی سواقدرن باشلاملی . ومقصد حقیقی ، قافه شانسانلره
کیتمک ، هر ایستدیکنی یایمق دکلسه ، بومعیشته ، ادب
داره سنده عائله دن باشلار وتوسع ایدرک کیدر . سواقدرن
عائله یه کیرمن . اوندن صوکره اونوتماملی که عائله حیاتی ،
هر وجهله مقید ، حقوق متقابله یه رعایت وبعض ادابه
ووظائفک ایجابنه مطاوعت ایله مقیددر . فرنکلر قادینلرینه
چارشاف کیدیرمیورلر دیه ظن ایتهملی درکه هر فرنک
قادینی قافه شانسانه وهر تیاتروییه کیده بیلیر !... هر اویونی ،
هر ایستدیکنی آدمله اوینایه بیلیر . کیجه لک قیافتی ایله بر
دوقتوری قبول ایده بیلیر . خیر !... خیر !... (طانغو)
دیدکری دانسک تعممی اوزرینه بوتون اوروپاده عائله
حسنک پروتسولری اثبات ایدیورکه ، خیر !...

هر یرده قولای قولای نکاح و طلاق وفوعندن ناشی
زواللی اسلام چوجق لرینک پک بویوک بر قسمی حس
شفقتدن بی نصیب ، حمایتدن محروم سفیل وذلیل یاشامغه
محکوم قالدیغی حالده ؛ نفقه دعواسی ایله قوقوقو سورون
یجد ویحساب والدلر محکمه قوریدورلرنده افقای عمر
ایتدکری حالده ، کیمسه ، بوسفالت مغنویه ومادیه نک
اخلاقزه ، عائله مزک تملنه ، نفوسمزه ، قوتمزه نه قدر بویوک
ایراث ایتمکده اولدوغی نظر دقته آلیورده ، اک مهم بر
حق دعواسی ایش کی چارشافک شکلیله ، اوغراشیور .
مقصد معیشت مشترکدن حصه مند اولمق ایسه ، عائله لر
اره سنده برابر اوطورمق ، کوروشمک وقونوشمق
بوکون تمامیه ممکندر وواقعدر . دهمین عرض ایتدیکم
وجهله اداب دائره سنده معامله متقابله یه رعایت ایتک
شرطیه اسلامیته قواعد معاشرتیه مغایر بر حرکتده
دکلدر . چونکه جناب پیغمبری کندی خانه سنه هر کسی
قبول ایدرمنش ، حتی یمکه قبول ایدرمنش ؛ مسافر اولان
ذات دخی زوجه پیغمبری حضور یله سفرده بولونورمنش .
اوت ، بو طرز معاشرت استانبولده پک چوق عائله لر
اره سنده واقعدر ، یعنی بومعنا ایله بر صنف خلغمزجه قایچ
کوچ مسئله سی کندیلکندن حل اولونمش یتمشیدر .
فرنکلرده هر اوکنه کافی آلوبده اوینه کوتورمن .
اوکاچولوغنی چوجوغنی طامتز . بالعکس پک ای طانیدیگکز
بر آدمک عائله سنی ده طاشیمق ایچون بر چوق شرطلر
دها لازمدر . هم قانوناً بر قید یوقسه ده قانونک
متممی اولان وعاداته تابع بولونان بر طاقم قیود اجتماعیه
واردر که تربیه لی عائله لر افرادینک ایسته دکاری کی کیفی
حرکتیه قطعاً مانعدر . (حریت) معناسنی یا کلش
آکلاماملی . دکل معاملات اجتماعیه ده ، البسه نک ، شابه نک
شکلی ، ال چانطه سنک قوردونی کی اک امنیتسز کورون
عادی شیرده بیله صیقی صیقی رعایتی واجب شرطلر
واردر . بعض شابه لر ، بعض چانطه لر ، بعض طورلر
بیله واردر که اونلری (عائله قادینلری) تقلید ایده منلر ،

درجه تریه سینه کوره بر شکل خصوصیده تجلی ایدر.
قادرین مسئله سی بر دکل، برچوق در. هپنی آیری آیری
تلقی اتمی و جمله سنی حقوق انسانیه زمین متینده تتبع
ایلی در.

کله جک مقاله مده محترم (طلبه دفتری) نک وضع
ایتدیکی مسئله یه دأر ایضاحات ویریم. ذاتاً عینی بحثه
دأر باشقه مکتوبلرده وارددر. جمله سنی بردن نظر اعتباره
آلهرق بیان ملاحظه ایتش و هپ بردن مصاحبه ایش
اولورز.

رضا نرفی

یاپراقلر آلتنه محرومیت

بر طالعہ نک تصادف ایدوب رهگذارینه
قالدم خیال شب کبی گمراه انتظار ؛
روحم بیک اشتیاق محالک خرابه سی ،
کوکلمده برچوجوق کبی خبرچین اوزونتو وار .

قوشلر طاشیر ملالی یاپراقلر آلتنه
فصل الخطاب عشقی احسان ایچون بکا ...
قوشلرکه دوش مجرتیدر شیمیدی الک درین
اندیشه مک ، وسیله در امعان ایچون بکا .

بیک قوش صیفیشمش آلتنه بیکلرجه یاپراغک
هرآن کنیشله تیر بویشیل دار فحقی ؛
بالاده صانکه فیض طبیعت آقین آقین
مُشحون ایدر کوکلمده کی تنگی محنی .

لکن بوکون حریم خیابانده زب و فر
کوکلمده غائب ایتدی یازیق شانی برظفر!

ویانه - آغستوس ۱۹۰۸

زعیم زاده حسن فرمی

بناءً علیه بنم اکلادیغم حقیقت شودرکه اسلامیت
ارککبر ایله قادینلرک بوسوتون آیری یاشامه لری امر
ایتمور. قادرین ارکک برابر بولوندوغی زمان، ادابه حقیله
رعایت ایدلمسی وقول معروف اوزره قونوشولمسی امر
ایدیور . (flirt) یعنی قورتیزانلی قطعاً منع ایدیور .
کیزی قالمسی ایجاب ایدن حلیاته دأر واقع اولان اوامر
ونواهی یه باقیرسه (دءقوله) بولونمخ ده صراحتاً منع ایلور
دیمکدر. بوتون بومسئله نک اسباب ظهوری تحقیق ایدیلرسه
اسلامیتک حیا (Pudeur) یه بویوک بر قیمت اجتماعیه
ویردیکی اکلادیلورکه بوده پک حقلی در.

فقط بوتستر مسئله سی ایمانک شرطندن دکل. اسلامک
شرطندن دکل! ... اوندن صوکره آدم عقلی تلبس
ایدیکز امری چارشاف کییکز دیمک دکل! ... باشکزی
اورتون، کوکسکزی کوسترمه یک دیمک؛ قادرینز آیری
اوطورسون، هیچ ارککبرله برابر بولونماسین دیمک دکل! ...
وبوتون شو ماهیته نظر آ بونی برعاتت وایسترسه کز
(برعاتت اسلامیه) مسئله سی اولهرق تلقی ایتک و چارشافک
شکلی ورنکی ایله اوغراشمازدن اول ، اهل اولونان ،
جهالت وفقدان تربیه سیبیله پایمال اولان حقوق نسوانی،
قادرینلرک انسانی اولان حقوقی دعوا ایتک و تأسیس ایتک
دها مهم ، دها طوغرو ودها حیتپورانه بر حرکت
اولوردی دیمک ایسته دم . بزم جمعیتیزی مضمحل ایدن
برچوق امراض مغنویه واردرکه اونلرک یاننده، چارشافک
اولوب اولمامسی، یاخود شو شکله اولوب اولمامسی ذره
قدر اهمیتی حائر بر مسئله دکلدر . او سفالت مغنویه
چاره ساز اولمادجه چارشافک لغو ایدلمسی ویا باشقه شکله
کیرمه سی جمعیتیزک حالی هیچ ده کیشدیره مز. بونی ادعا
ایدیورم! ...

بن اسلامیتک بومسئله یه تعلق ایدن قواعدینی بویله
تلقی ایتدم. بلکه یاگیلورم. اجتماعی اولان ذات مسئله یه
کلنجه، یعنی قادرین مسئله سینه کلنجه، کندی فکر مخصوصی
هنوز بیان ایتدم. بومسئله هرملتک کندی مغنویته ،